

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
GENEL YETERLİK ALGILARI:
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ**

Gönderim Tarihi: 21.09.2018

Kabul Tarihi: 19.10.2018

Eyup Şimşek

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı
Associate Professor, Atatürk University, Faculty of Theology, Department of
Religion Education
Erzurum, Turkey
eyupsimsek@atauni.edu.tr
orcid.org/0000-0002-4393-7616

Öz

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin etkili biçimde kullanılması, büyük ölçüde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu konudaki yeterliklerine bağlıdır. Ancak öğretmen adaylarının elde ettikleri bilgi ve beceriyi gerçek uygulama ortamlarında henüz ortaya koyamayacağı için, öğretmen adaylarının yeterliklerinden ziyade, ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerilerine dayalı yeterlik algılarının incelenmesi mümkündür. Algıların davranışa neden olan itici bir güç olma özellikleri dikkate alınarak gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı; Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik genel yeterlik algı düzeylerini tespit etmektir. Araştırmada, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterliklerine ilişkin genel algı düzeyleri; cinsiyet, mezun olunan lise, sınıf düzeyi, KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıkları gibi çeşitli değişkenler açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Kesitsel tarama modelinde yürütülen çalışmada, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterlik algılarının belirlenmesinde Nartgün (2008) tarafından geliştirilen, "Öğretmen Adayları İçin Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 bahar döneminde Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören 685 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik genel yeterlik algılarının "temel kavramlar" ve "ölçme teknikleri" alt boyutlarında "yeterli", istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma alt boyutunda ise "orta düzeyde yeterli" olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Ölçme ve Değerlendirme, İlahiyat Fakültesi, Öğretmen Adayı, Yeterlik Algısı.

General Competency Perceptions on Measurement and Evaluation of Teacher Candidates: Atatürk University Faculty of Theology Example

Abstract

The effective use of measuring and evaluation in education depends to a large extent on the competences of teachers and teacher candidates. However, since teacher candidates can not reveal the knowledge and skills in real application environments, it is possible to examine the perceptions of competence based on measurement and evaluation knowledge and skills rather than the competency of teacher candidates. The aim of this study, which is carried out by taking into consideration the perception as a driving force that causes behavior is to determine the general competence perceptions measurement and evaluation of teacher candidates who are students of the Faculty of Theology of Atatürk University. In the study, general competency perceptions of teacher candidates their proficiency in measurement and evaluation; gender, graduated high school, grade level and KPSS course/class support, whether or not received in terms of various variables were examined. In the study sustained in cross-sectional screening model "Measurement and Evaluation Common Competency Perception Scale for Prospective Teachers" developed by Nartgün (2008) is used to determine competency perceptions of teacher candidates toward measurement and evaluation. The working group of the research consists of 685 teacher candidates studying at the Faculty of Theology of Atatürk University during the spring semester of 2017-2018 academic year. In the result of research determined that "basic concepts" and "measurement techniques" of general competency perception of teacher candidates for measurement and evaluation is "adequate" and their "statistical analysis and reporting" is "moderately adequate".

Keywords: Religious Education, Measurement and Evaluation, Faculty of Theology, Teacher Candidate, Competency Perception

Giriş

Toplumların geleceğini inşa etmede stratejik bir alan olan eğitim, iyi ve nitelikli insan yetiştirme sürecindeki eylemler olarak tanımlanabilir. Bu süreçteki eylemlerin en önemli unsurlarından biri de öğretmenlerdir. Eğitim-öğretimin önemli unsuru olan öğretmen, din eğitimi ve öğretiminde de bu önemini korumaktadır. Bu anlamda genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik yönlerden donanımlı olarak; milli, manevi ve evrensel değerleri içselleştirmiş, toplumun temel değerlerini ve ideallerini özümsemiş öğretmen yetiştirmek önemlidir. Zira eğitim sistemlerinin ürettiği eğitim hizmeti ile öğretmenlerin niteliği arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur.

Türkiye’de 1982 yılına kadar Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okulların bünyesinde olan öğretmen yetiştirme programları, 1982 yılında Kanun Hükmünde Kararname ile üniversitelere bağlanmıştır. 4 yıllık Eğitim Enstitüleri Eğitim Fakültelerine, Meslek Öğretmen Okulları Mesleki ya da Teknik Eğitim Fakültelerine, Yüksek İslam Enstitüsü ve İslami İlimler Fakültesi ise İlahiyat Fakültelerine dönüştürülmüştür.

Öğretmen yetiştirme işlevinin üniversitelere devredilmesinden günümüze kadar geçen süreçte öğretmen yetiştirme lisans programlarıyla ilgili olarak 1997, 2006 ve 2009 yıllarında yeniden düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Bu konuda kapsamlı çalışma 1996-1997 yıllarında Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yapılmış ve istihdamda karşılığı olmayan bazı lisans programları kapatılmıştır. 1997-1998 öğretim yılında sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte, okul kademeleri ilköğretim ve ortaöğretim olarak düzenlenmiş, ardından da Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) işbirliğiyle yapılan çalışmalar sonucunda, Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakültelerindeki bölüm ve anabilim dallarıyla ders programları yeniden oluşturulmuştur. Yine 1997 yılında İlahiyat Fakültelerinde “İlahiyat Lisans Programı” ile “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği” (İDKAB) oluşturularak İlahiyat Fakülteleri programları yapılandırılmıştır. 2014 yılında İDKAB öğretmenliği programlarına öğrenci alımı durdurulmuş, öğretmen ihtiyacı bir süre İlahiyat Fakültesi “İlahiyat Lisans Programı” öğrencilerine pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı verilerek giderilmeye çalışılmıştır. 2017 yılında Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında; İlahiyat/İslami İlimler/İslam ve Din Bilimleri fakültelerin mevcut lisans programlarına minimum 25 kredi tutarında pedagojik formasyon derslerinin yerleştirilmesine ve 2017-2018 öğretim yılından itibaren de yeni lisans programlarının uygulanmasına karar verilmiştir (YÖK, 2017).

Öğretmen yetiştirme lisans programları, geçen zaman içinde programların uygulanmasıyla ilgili yapılan çeşitli araştırmalar, değerlendirmeler ve hazırlanan raporlar yanında, 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) göz önünde bulundurularak, öğretmenlikle ilgili Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarından 25 alana ait öğretmenlik lisans programlarında güncellemeler yapılmıştır (YÖK, 2018a; YÖK, 2018b). Ancak öğretmen yetiştiren fakültelerden olan İlahiyat Fakültesi bu kapsamdaki program güncellemelerine dâhil edilmemiştir.

Yeni lisans programlarında öğretmen adaylarının, alanlarıyla ilgili mesleki bilgi ve beceri yönünden yetkin olmaları yanında sosyal, kültürel, moral, entelektüel yönlerden donanımlı ve gelişmiş bir kişiliğe sahip olarak yetiştirilmesi, daha insani ve erdemli bir ülkenin ve dünyanın inşasında aktif rol alacak ahlaki ve kültürel liderler olarak yetiştirilmelerinin beklendiği vurgulanmıştır. Bu nedenle programlardan mezun olacak öğretmen adaylarının;

- Evrensel, milli ve yerel/bölgesel kültürleri ve bunlar arasındaki ortak ve farklı yanları tanıma,
- Kültürel, etik, ahlaki değerler ve kişilik yönünden rol model olma,
- Teknoloji okuryazarı, araştırmacı öğretmen niteliği kazanmış olma yeterlikleriyle mezun olmaları amaçlanmıştır (YÖK, 2018a).

Öğretmenlik lisans programlarındaki dersler, Öğretmenlik Meslek Bilgisi (MB), Alan Eğitimi (AE) ve Genel Kültür (GK) dersleri olmak üzere üç gruptan oluşturulmuştur. Programlarda Öğretmenlik Meslek Bilgisi (MB) dersleri % 30-35; Genel Kültür (GK) dersleri % 15- 20 ve Alan Eğitimi (AE) dersleri de % 45-50 oranında yer almıştır. Böylelikle öğretmen yetiştirme lisans programları arasında çekirdek müfredat oluşturulmuştur. Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarında bazı derslerde olduğu gibi “Ölçme ve Değerlendirme” dersinin de adında ve içeriğinde güncellemeler yapılmış, dersin yeni adı “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” olmuştur. Ders içeriği ise “eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri ve önemi; ölçme ve değerlendirmeyle ilgili temel kavramlar; ölçme araçlarının psikometrik (geçerlik, güvenirlik, kullanılabilirlik) özellikleri; başarı testleri geliştirme ve uygulama; test sonuçlarının yorumlanması ve geri bildirim verme; test ve madde puanlarının analizi; değerlendirme ve not verme” (YÖK, 2018b) olarak belirlenmiştir.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme konularında öğretmen adaylarının bilgi sahibi olmalarını sağlamayı amaçlayan bir içerik sunulmuş olması, öğretmen adaylarının üniversitelerde lisans düzeyinde ölçme ve değerlendirme ile ilgili temel kavramları öğrenmeleri açısından hem önemli hem de gereklidir. Nitekim alanda yapılan çalışmalarda, öğretmen yetiştirme programlarında ölçme ve değerlendirmeye yeterince yer verilmemesi nedeniyle son yıllarda mezun olan öğretmen adaylarının, öğrenciyi tanıma, ölçme ve değerlendirme amaçlarıyla kullanılan teknikler konusunda önemli eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir (Gelbal - Kelecioğlu, 2007: 136). Bu durum öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sahip olduğu yeterlik seviyesinin

gerçekleştireceği eğitim sürecinin kalitesini de doğrudan etkileyeceği gerçeğini ortaya koymakta ve onların ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri ile ilgili gerekli bilgi ve becerilerle donanmış öğretmen ve öğretmen adayları olmalarını gerektirmektedir (Çakan, 2004: 100). Çünkü ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile eğitimin kalitesinin ölçülmesi ve iyileştirilmesi esas amaç olarak belirlenmiştir (Balcı - Tekkaya, 2000). Bu bağlamda ölçme ve değerlendirme yeterlik algısına sahip olan öğretmen adaylarının, öncelikle sürecin neresinde hangi ölçme değerlendirme işlemini gerçekleştireceğini bilmesi ve bu amaç doğrultusunda gerekli ölçme işlemini uygulamaya geçirmesi önem kazanmaktadır (Kaya Uyanık - Çalışkan, 2015: 347). Zira lisans eğitimleri sonrası okullarda ölçme ve değerlendirme yapacak olan öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili temel kavramları teorik olarak bilmeleri, temel kavramları eğitim-öğretim sürecinde uygulamaları ve bu bilgileri doğrultusunda ölçme ve değerlendirme işlemlerini etkili bir şekilde uygulamaları beklenmektedir. Bu noktada ifade etmek gerekir ki ölçme ve değerlendirme eğitim öğretim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır (Demir Atalay, 2017: 391).

Ölçme ve değerlendirme denilince akla gelen ilk kavramlar ölçme ve değerlendirme sözcükleridir. Ölçme bir betimleme işidir. Ölçme, öğrencilerin belli bir alan ya da konudaki, gelişme ve başarılarını, uygun araçlar ve yöntemler uygulayarak sayısal sonuçlarla belirtmek (Oğuzkan, 1993), belli bir nesnenin/nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup-olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenmesiyle elde edilen sonuçları sembollerle ifade etmek (Tekin, 2003), ölçülmek istenen bir özelliğin ölçülmesine yarayan bir ölçek ile belli bir şekilde karşılaştırmak ve bu yolla üzerinde durulan özelliğin büyüklüğünün kaç ölçek birimi kadar olduğunu belirlemek (Özçelik, 2010) şeklinde tanımlanmaktadır. Ölçmede birimlerin eşitliği, birimlerin genelliği ve birimlerin kullanılış amacına uygunluğu önemlidir (Demir Atalay, 2017: 391).

Değerlendirme kavramı ise ölçümlerin ölçüt veya ölçütlerle kıyaslanarak bir karara varmak (Tan, 2014: 46), ölçme sonuçlarının aynı alana ait bir kriter ile kıyaslanarak bir değer yargısına ve oradan da bir karara ulaşmak (Yılmaz - Sümbül, 2003) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlarda ifade edildiği üzere, değerlendirme yapabilmek için ölçme ve ölçütlerden faydalanmak gereklidir (Yaralı, 2017: 488). Değerlendirmede performans standartları eğitimciler tarafından ortaklaşa tanımlanan hedeflerin oluşturduğu öğrenme çıktılarını ifade etmektedir (Çelik, 2005). Eğitim

girdilerinin miktarının yeterli olup olmadığını ancak değerlendirme ile anlaşılır. Zira ölçme, ölçüt ve karar aşamalarını kapsayan değerlendirme, eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesinde son aşamadır (Demir Atalay, 2017: 391).

Bu bağlamda denilebilir ki ölçme, öğretim etkinliklerinin sayısal verilerini, değerlendirme ise sayısal ifadelerin belli ölçütlere göre yorumlanmasını kapsar. Bu yorumlama işleminde kazanımlarla ifade edilen hedefler temel alınmak suretiyle, kazanımların değerlendirilmesine yönelik olarak kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin doğru, tutarlı, geçerli ve sonraki öğrenme süreçlerini de olumlu yönde etkileyen bir nitelikte olması gerekir (MEB, 2005c). Zira öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini, öğrenme güçlüklerinin neler olduğunu, programların istenilen başarıya ulaşım-ulaşmadığını ve öğretim materyallerinin etkililiğini belirlemek, öğrencilerin gelişimlerini izlemek ve gelişimlerine yönelik geri bildirimlerde bulunmak için eğitimde ölçme ve değerlendirme hizmeti önemli bir ihtiyaçtır (Algan, 2008; Çelikkaya, 2008: 122).

Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı olarak ve çoğunlukla ürüne ağırlık verilerek ele alınmış; bu amaç doğrultusunda daha çok seçmeli ve kısa cevaplı testlere, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmiştir (Gelbal - Kelecioğlu, 2007:136). Ancak bu tür ölçme araçları ile yapılan değerlendirmeler istenilen davranış değişikliklerinin tespitinde genel itibarıyla yetersiz kalmıştır. Bu durum, yapılan çeşitli ulusal ve uluslararası araştırmalar ile tespit edilmiştir (MEB, 2005a; MEB, 2005b; MEB, 2007a). Böyle bir durumun oluşmasının temel faktörleri ise geleneksel anlayışa göre düzenlenip yürütülen eğitim programları ve bireyi bir bütün olarak değerlendirmede yetersiz kalan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarıdır (MEB, 2007b: 125).

Bilginin ürün olmaktan çıkıp süreç haline gelmesi, eğitimde yöntem ve tekniklerde olduğu gibi ölçme ve değerlendirmede de yeni yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Eğitim-öğretim sürecinde ortaya çıkan bu gelişme, geleneksel ölçme araçlarıyla ölçülemeyecek olan öğrencinin bireysel ve grup etkinlikleri içerisinde gösterdiği performansların da değerlendirme sürecine katılmasını içeren ve literatürde otantik veya tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme araçları diye ifade edilen yeni ölçme araçları öğrenme-öğretme sürecinde yer almaya başlamıştır (Birgin, 2008; Çepni - Çoruhlu, 2010; Duban - Küçükıymaz, 2008; Özenç - Çakır, 2015; Toptaş, 2011).

Eğitim alanındaki yeni gelişmeleri dikkate alan MEB, davranışçı yaklaşımı odak noktasına alan öğretim programlarından, yapılandırmacı yaklaşımın ilkeleri doğrultusunda bir değişime gidilmesini benimsemiştir. Yeni programda ölçme ve değerlendirmenin öğretim sürecinin bir parçası haline getirilmesiyle, ölçme ve değerlendirme sadece öğrenmenin başında ve sonunda değil, öğrenme-öğretme sürecinin tamamında yer alması sağlanmaya çalışılmıştır (Birgin, 2008; Çepni - Çoruhlu, 2010; Duban - Küçükıymaz, 2008; Özenç - Çakır, 2015; Toptaş, 2011).

Yeni program uygulamaya konulduktan sonra ölçme değerlendirme yaklaşımı çağdaş düzeye çekilmiştir. Ancak yeni programa dayalı ölçme ve değerlendirme araçlarını uygulayan öğretmenlerin bu yeni duruma adapte olmaları da kolay olmamıştır. Öğretmenlerin yeni programda yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda problemler yaşadıkları; bu konuda programın diğer boyutlarına göre kendilerini daha yetersiz gördükleri; ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim ihtiyacı içinde olduklarını çeşitli araştırmalarla belirlenmiştir (Candur, 2007; Gelbal - Kellecioğlu, 2007; Yapıcı - Demirdelen, 2007; Algan, 2008). Hâlbuki öğretmenlerin ölçme değerlendirme noktasında kendilerini yetkin hissetmeleri öğretim sürecini yönetebilmeleri açısından oldukça gereklidir.

Ölçme ve değerlendirme eğitim öğretim süreçleri içinde bu kadar önemliken öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu konuda kendilerine yönelik algıları da buna paralel olarak önem arz etmektedir (Demir Atalay, 2017: 392). Bu bağlamda İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterlik algılarının alan araştırmalarıyla ortaya konulması, hem öğretmen adaylarının lisans eğitimi sırasında ölçme ve değerlendirme ile ilgili eksiklerini tamamlamaları hem de konuyla alakalı yeni ve güncel bilgilere sahip olmalarını sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmada elde edilen bulguların başta ölçme ve değerlendirme alanı olmak üzere eğitim alanına katkısı olabileceği düşünülmektedir. Yine araştırma bulgularının dersleri yürüten akademisyenlere, öğretmen adaylarının yeterlik algıları doğrultusunda eğitim-öğretim sürecini değerlendirerek gerekli düzenlemeleri yapmalarına fayda sağlayacağı umulmaktadır.

Literatürde, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Özdemir, 2008; Birgin - Gürbüz, 2008; Pektaş, 2010; Yaman - Karamustafaoğlu, 2011; Yeşilyurt, 2012; Şahin - Uysal, 2013; Çalışkan v.dğr., 2013; Yaşar, 2014; Sabancı - Yazıcı, 2017;

Demir Atalay, 2017; Yaralı, 2017). Yine Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, ölçme ve değerlendirme alanına yönelik sorunları ve yeterlikleri ile sınırlı sayıda araştırma da yapılmıştır (Güngör, 2001; Rençber, 2010; Çakmak, 2011; Gündoğdu, 2011; Ulu, 2011; Yıldız, 2015). Ancak İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik algılarıyla ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma ilk olması açısından önemlidir. DKAB öğretmeni, İHL meslek dersleri öğretmeni ve Kur'an kursu öğreticisi adaylarının

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda DKAB öğretmeni, İHL meslek dersleri öğretmeni ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarında Kur'an kursu öğreticisi olabilecek adayların, ölçme değerlendirme noktasında kendilerini yetkin hissetmeleri, öğretim sürecini yönetebilmeleri açısından oldukça önemlidir. İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme konusunda kendilerine yönelik iyi bir algı düzeyine sahip olmaları beklentisinden hareketle, bu çalışmada İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme alanındaki genel yeterlik algıları araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Araştırmada İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterlik algılarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik yeterlik algılarını ve bu algıların çeşitli değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip-göstermediği problem olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, üç alt boyutta incelenmiştir. Bunlar "Temel Kavramlar, Ölçme Teknikleri, İstatistiksel Çözümleme ve Raporlaştırma" olarak belirlenmiştir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik genel yeterlik algılarının tespit edilmesi amacı doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

- a. Öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları ölçeğindeki boyutlara ilişkin yeterlik düzeyleri nedir?
- b. Öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- c. Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- d. Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

e. Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

f. Öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları, KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersi alıp-almadıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Kesitsel tarama modelinde araştırmanın amacı, taranan olgunun zaman içindeki değişiminden ziyade herhangi bir andaki durumunu tanımlamaktır (Özdemir, 2015: 81).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 2017-2018 akademik yılı bahar dönemindeki üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun tamamı 2017-2018 akademik yılı güz döneminde “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme” dersini almıştır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1 ve 2’de gösterilmiştir. Buna göre çalışma grubunun 68,9’u kız öğrenci iken 31,1’i erkek öğrencidir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	472	68,9
Erkek	213	31,1
Toplam	685	100,0

Yine çalışma grubunun % 38,2’si üçüncü sınıf öğrencisi iken % 61,8’i dördüncü sınıf öğrencisidir.

Tablo 2: Katılımcıların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

Sınıf	f	%
3. Sınıf	262	38,2
4. Sınıf	423	61,8
Toplam	685	100,0

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak üzere, Nartgün (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adayları İçin Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algıları

Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte "Temel Kavramlar" alt boyutunda 6 madde, "Ölçme Teknikleri" ve "İstatiksel Çözümleme ve Raporlaştırma" alt boyutlarında 9'ar madde bulunmaktadır. Ölçek toplamda 24 maddeden oluşmaktadır. Maddeler; "1" Çok Yetersizim (1.00-1.80), "2" Yetersizim (1.81-2.60)", "3" Orta Düzeyde Yeterliyim (2.61-3.40), "4" Yeterliyim (3.41-4.20)" ve "5" Çok Yeterliyim (4.21-5.00) biçiminde derecelendirilmiştir. Ölçeğin boyutlarına ait iç tutarlık güvenirlik katsayıları sırayla .84, .79 ve .77'dir. Bu çalışmada boyutlara ve ölçeğin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayıları sırası ile .83, .85 ve .90 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada ayrıca öğretmen adaylarının eğitim uygulamaları ve sosyo-kültürel özellikleri ile ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. Ayrıca katılımcıların bireysel özellikleri ve eğitim durumları hakkında soruları içeren kişisel bilgi formu da kullanılmıştır.

1.4. İşlem

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği normallik analizleri sonucunda tespit edilmiştir. Bu nedenle de analizlerde parametrik testler kullanılmıştır (bk. Tablo 3).

Tablo 3: Ölçek Alt Boyutlarının Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	N	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Temel Kavramlar	685	-,369	,093	,641	,187
Ölçme Teknikleri	685	-,370	,093	,483	,187
İstatiksel Çöz. ve Rp.	685	,001	,093	-,160	,187

Tablo 3'te ölçeğin alt boyutlarının basıklık ve çarpıklık değerleri verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde değerlerin 1 ila -1 arasında olduğu görülmektedir. Bundan dolayı analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Katılımcıların ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarını eğitim süreçleri ve sosyo-kültürel özelliklerine göre farklılaşmalarını belirlemek için fark testleri kullanılmıştır. İki değişkenli gruplar için ilişkisiz örneklem t-testi, ikiden fazla gruplar için de tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizinde, varyansların homojen olduğu durumlarda Scheffe testi, homojen olmadığı durumlarda ise Dunnett's C testi kullanılmıştır.

Çalışma grubunun ölçeklere ilişkin ortalamaları, elde edilen toplam puan madde sayısına bölünerek elde edilmiştir.

2. Bulgular

Tablo 4: Ölçek Alt Boyutlarının Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Puanları

	N	Min.	Max.	X	s.s.
Temel Kavramlar	685	1,00	5,00	3,48	4,06
Ölçme Teknikleri	685	1,00	5,00	3,63	5,39
İstatiksel Çöz. ve Rap.	685	1,00	5,00	3,11	6,76

Tablo 4’de ilahiyat fakültesi öğretmen adaylarının, ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları verilmiştir. “temel kavramlar” ve “ölçme teknikleri” alt boyutlarında katılımcılar “yeterli” olduklarını, “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” alt boyutunda ise “orta düzeyde yeterli” olduklarını düşünmektedirler.

Tablo 5: Katılımcıların Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşması

	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Temel Kavramlar	Kadın	472	21,30	4,01	3.920	000
	Erkek	213	20,00	4,04		
Ölçme Teknikleri	Kadın	472	33,23	5,29	3.665	000
	Erkek	213	31,61	5,45		
İstatiksel Çöz. ve Rap.	Kadın	472	28,99	6,48	5.448	000
	Erkek	213	26,00	6,94		

Tablo 5’de ilahiyat fakültesi öğretmen adaylarının, cinsiyetlerine göre ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının farklılaşmasına ilişkin bulgular görülmektedir. İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “temel kavramlar” alt boyutu yeterlik algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=3.920$, $p<.05$). Buna göre “cinsiyet” faktörü, “temel kavramlar” alt boyutunda öğretmen adaylarının yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Kız öğrencilerin “temel kavramlar” yeterlik algıları erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “ölçme teknikleri” alt boyutunda yeterlik algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=3.665$, $p<.05$). Buna göre “cinsiyet” faktörü “ölçme teknikleri” alt

boyutunda öğretmen adaylarının yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Kız öğrencilerin “ölçme teknikleri” yeterlik algıları erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=5.448$, $p<.05$). Buna göre “cinsiyet” faktörü “istatistiksel ölçme ve raporlama” alt boyutunda öğretmen adaylarının yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Kız öğrencilerin “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 6: Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algılarının Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Farklılaşması

	Mezun Olduğu Lise		N	X	S.s.	sd	F	p	Anlamlı Fark
Temel Kavramlar	Genel Lise	A	82	20,98	3,92	3/681	1.835	.139	
	Meslek Lisesi	B	45	22,15	4,04				
	İHL.	C	521	20,74	4,01				
	Diğer	D	37	21,32	4,93				
Ölçme Teknikleri	Genel Lise	A	82	32,96	6,04	3/681	1.804	.145	
	Meslek Lisesi	B	45	34,22	5,72				
	İHL.	C	521	32,50	5,17				
	Diğer	D	37	33,56	6,29				
İstatistiksel Çöz. ve Rp	Genel Lise	A	82	30,10	7,27	3/681	7.752	.000	C-B C-A
	Meslek Lisesi	B	45	30,88	7,39				
	İHL.	C	521	27,38	6,33				
	Diğer	D	37	29,64	8,68				

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının, “mezun oldukları lise türü”ne göre anlamlı bir şekilde farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan tek faktörlü

ANOVA sonucunda “temel kavramlar” ($F_{3-681}=1.835$, $p>.05$) ve “ölçme teknikleri” ($F_{3-681}=1.804$, $p>.05$) alt boyutlarındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ancak “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” alt boyutunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{3-681}=7.752$, $p<.05$). Aradaki farkın hangi gruplar arasında oluşunu belirlemek için varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Dunnett C testi kullanılmıştır. Katılımcılardan “meslek lisesi” ve “genel lise” mezunları, “imam-hatip lisesi” mezunları göre istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma alt boyutunda daha yüksek yeterlik algılarına sahiptir.

Tablo 7: Katılımcıların Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algılarının Sınıf Düzeylerine Göre Farklılaşması

	Kat. Sınıf Düzeyi	N	X	Ss	t	p
Temel Kavramlar	3. Sınıf	262	20,35	3,88	-2.742	.006
	4. Sınıf	423	21,23	4,14		
Ölçme Teknikleri	3. Sınıf	262	32,20	5,80	-2.004	.052
	4. Sınıf	423	33,05	5,10		
İstatistiksel Çöz. ve Rp.	3. Sınıf	262	28,29	6,88	.687	.492
	4. Sınıf	423	27,92	6,70		

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “temel kavramlar” yeterlik algılarının “okudukları sınıf düzeyi”ne göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=-2.472$, $p<.05$). Buna bulgu, katılımcının okuduğu sınıf düzeyinin, “temel kavramlar” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Dördüncü sınıf düzeyinde olan katılımcıların, “temel kavramlar” yeterlik algıları, üçüncü sınıf düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksektir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “ölçme teknikleri” yeterlik algılarının, “okudukları sınıf düzeyi”ne göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki fark anlamlı değildir ($t_{683}=-2.004$, $p>.05$). Buna göre katılımcıların, okuduğu sınıf düzeyi “ölçme teknikleri” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör değildir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” yeterlik algılarının “okudukları sınıf düzeyi”ne göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız

örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki fark anlamlı değildir ($t_{683}=6.87$, $p>.05$). Buna göre katılımcıların, okuduğu sınıf düzeyi, “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör değildir.

Tablo 8: Katılımcıların Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algılarının KPSS Kursuna Gidip-Gitmemesine Göre Farklılaşması

	KPSS Kurs./ Dershane Gitm.	N	X	Ss	t	p
Temel Kavramlar	Gittim / Gidiyorum	95	22,88	3,89	5.225	.000
	Gitmedim / Gitmiyorum	590	20,57	4,00		
Ölçme Teknikleri	Gittim / Gidiyorum	95	33,49	4,71	1.490	.137
	Gitmedim / Gitmiyorum	590	32,60	5,49		
İstatistiksel Çöz. ve Rap.	Gittim / Gidiyorum	95	30,50	5,81	3.825	.000
	Gitmedim / Gitmiyorum	590	27,67	6,83		

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “temel kavramlar” yeterlik algılarının, KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=5.225$, $p<.05$). Buna göre KPSS kurs/dershane desteği alma durumu, “temel kavramlar” yeterlik algısı üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurs/dershane desteği alanların, “temel kavramlar” yeterlik algıları, KPSS kurs/dershane desteği almayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “ölçme teknikleri” yeterlik algılarının, KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{683}=1.490$, $p>.05$). Buna göre katılımcıların, KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıkları, “ölçme teknikleri” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktör değildir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algılarının KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız

örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=3.825, p<.05$). Buna göre katılımcıların, KPSS kurs/dershane desteği alma durumları, “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurs/dershane desteği alanların, “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları, KPSS kurs/dershane desteği almayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 9: Katılımcıların Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algılarının KPSS Kurs/Dershanede “Ölçme ve Değerlendirme” Dersi Alıp-Almadıklarına Göre Farklılaşması

	Ölçme ve Değerlendirme Dersini Kurs./Dershanede Aldınız mı?	N	X	Ss	t	p
Temel Kavramlar	Aldım	97	22,93	3,73	5.459	.000
	Almadım	587	20,55	4,02		
Ölçme Teknikleri	Aldım	97	33,67	4,71	1.889	.059
	Almadım	587	32,55	5,47		
İstatistiksel Çöz. ve Rap.	Aldım	97	30,44	5,41	3.759	.000
	Almadım	587	27,67	6,89		

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “temel kavramlar” yeterlik algılarının, KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersi alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip-göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=5.459, p<.05$). Buna göre katılımcıların KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alma durumları “temel kavramlar” yeterlik algısı üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alanların, “temel kavramlar” yeterlik algıları, almayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “ölçme teknikleri” yeterlik algılarının, KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{683}=1.889, p>.05$). Buna göre katılımcıların KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme”

dersini alma durumları, “ölçme teknikleri” yeterlik algısı üzerinde etkili bir faktör değildir.

İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algılarının, KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alıp-almadıklarına göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{683}=3.759$, $p<.05$). Buna göre katılımcıların KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alma durumları “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurslarında/dershanelerde “ölçme ve değerlendirme” dersini alanların, “istatistiksel ölçme ve raporlama” yeterlik algıları, almayanlara göre daha yüksektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları araştırılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmada İlahiyat Fakültesi öğretmen adayları; ölçme ve değerlendirme alanı “temel kavramlar” alt boyutunda genel yeterlik algılarının “yeterli” düzeyde olduğunu; yine “ölçme teknikleri” alt boyutunda genel yeterlik algılarının “yeterli” düzeyde olduğunu; “istatistiksel çözümlenme ve raporlaştırma” alt boyutunda ise genel yeterlik algılarının “orta düzeyde yeterli” olduklarını düşünmektedirler. Bu sonuç farklı branşlarda yapılmış olan çalışmalarla (Pektaş, 2010; Yeşilyurt, 2012) tutarlılık göstermektedir. Araştırmanın; DKAB. öğretmeni, İHL meslek dersleri öğretmeni ve Kur’an kursu öğreticisi adaylarının, ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının “yeterli” düzeyde olmasına yönelik bu bulgular, formasyon dersleri arasında yer alan “eğitimde ölçme ve değerlendirme” dersinin önemini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Bu durum, “iyi öğretmen iyi alan bilgisine sahip olan öğretmendir” şeklinde özetlenebilecek, indirgemeci bir anlayışı benimseyerek, pedagojik formasyonun pek önemli olmadığını ima eden görüşlerin isabetli olmadığını göstermesi açısından kayda değerdir. Elbette öğretmenin, öğretmek durumunda olduğu konularla ilgili bilgi birikiminin zengin olması ve öğrencilerine öğreteceğinden çok daha fazlasını bilmesi önemlidir. Zira herhangi bir konuyu öğretebilmek için o konuyu belli bir düzeyde anlamış olmanın gerekliliği aşikârdır. Ancak sadece konuyu bilmenin öğretmek için

yeterli olmadığı da bilinmektedir. Bu anlayışta olanlar, yani sadece bilginin önemini ortaya koyarak, bilgiyi öne çıkarmak istiyorlarsa bu bilgi “pedagojik alan bilgisi” (Shulman, 1987) olmalıdır. Zira pedagojik alan bilgisi, öğretmenliğe özgü bir alan bilgisine işaret etmekte ve bu bilgi, alan ve pedagoji bilgisinin toplamı olarak değil, onlardan oluşan ancak dönüşmüş ve özelleşmiş bir bilgiyi ifade etmektedir.

- “Cinsiyet” faktörünün İlahiyat Fakültesi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının üç alt boyutunda da etkili olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin “temel kavramlar”, “ölçme teknikleri” ve “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” alt boyutlarında yeterlik algıları erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak farklı branşlarda yapılan çalışmalarda (Pektaş, 2010; Yaman - Karamustafaoğlu, 2011; Yeşilyurt, 2012; Yaralı, 2017) “cinsiyet” değişkeni ile öğretmen adaylarının genel yeterlik algıları arasında anlamlı düzeyde bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- “Mezun olunan lise” faktörünün İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının, “temel kavramlar” ve “ölçme teknikleri” alt boyutlarında anlamlı olmadığı, ancak “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” alt boyutunda anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan “meslek lisesi” ve “genel lise” mezunları, “imam-hatip lisesi” mezunları göre “istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma” alt boyutunda daha yüksek yeterlik algılarına sahiptirler. Ancak farklı branşlarda yapılan çalışmalarda (Üztemur - Metin 2015; Demir Atalay, 2017) “mezun olunan lise” değişkeni ile öğretmen adaylarının genel yeterlik algıları arasında anlamlı düzeyde bir fark tespit edilememiştir. Katılımcıların ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarıyla mezun oldukları lise” değişkeni arasında farklılaşmaya yönelik gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonucunda ölçeğin tüm alt boyutlarında İHL mezun olduklarını ifade edenlerin toplam puanları, diğer lise türlerinden mezun olduklarını ifade edenlerden düşük çıkmıştır. Bu bulgu dikkat çekicidir. İHL mezunu olan öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme algılarının tüm alt boyutlarda, diğer lise türlerinden mezun olanlardan düşük çıkması, İHL mezunu olan katılımcıların, ölçme ve değerlendirmeye yönelik farkındalıklarının yetersiz olması gibi faktörlerle kısmen açıklanabilir. Bu konuda yapılacak araştırmalar, ilgili bulgunun açıklanmasına katkı yapacaktır.

- İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının “sınıf düzeyleri” ile ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algıları arasında sadece “temel kavramlar” alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu, “ölçme teknikleri” ve “istatistiksel

çözümleme ve raporlaştırma" alt boyutlarında ise anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının "sınıf düzeyleri", "temel kavramlar" alt boyutunda yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktördür. Öğretmen adaylarından, dördüncü sınıf düzeyinde okuyanların, "temel kavramlar" yeterlik algıları, üçüncü sınıf düzeyindeki katılımcılara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının, "KPSS kurs/dershane desteği alıp-almadıkları" değişkeni, onların ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının, "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" alt boyutlarında anlamlı olduğu, "ölçme teknikleri" alt boyutunda ise anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Buna göre KPSS kurs/dershane desteği alma durumu, "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" alt boyutlarında yeterlik algıları üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurs/dershane desteği alanların, "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" alt boyutlarındaki yeterlik algıları, KPSS kurs/dershane desteği almayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

- İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının, "KPSS kurslarında/dershanelerde ölçme ve değerlendirme dersi alıp-almadıkları" değişkeni, onların ölçme ve değerlendirme genel yeterlik algılarının, "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" alt boyutlarında anlamlı farklılaşma olduğu, "ölçme teknikleri" alt boyutunda ise anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların KPSS kurslarında/dershanelerde "ölçme ve değerlendirme" dersini alma durumları "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" yeterlik algısı üzerinde etkili bir faktördür. KPSS kurslarında/dershanelerde "ölçme ve değerlendirme" dersini alanların, "temel kavramlar" ve "istatistiksel çözümleme ve raporlaştırma" yeterlik algıları, almayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda;

- "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" dersinin pedagojik formasyon dersleri içerisinde ve ilahiyat fakülteleri programlarında yer almaya devamı konusunda kararlılık gösterilmesi,

- Pedagojik formasyon dersleri arasında yer alan "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" dersine yönelik öğretmen adaylarının genel yeterlik algılarına yönelik çalışmaların diğer ilahiyat fakültelerinde de yapılması,

- İlahiyat fakültesi öğretmen adaylarının yeterlik algılarıyla ilgili benzer çalışmaların diğer pedagojik formasyon dersleri için de yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Algan, Serkan. *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Öğesinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2008.
- Balcı, Erdal - Tekkaya, Ceren. "Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir Ölçeğin Geliştirilmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18 (2000): 42-50.
- Birgin, Osman. "Alternatif Bir Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo Değerlendirme Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6/1 (2008): 1-24.
- Birgin, Osman - Gürbüz, Ramazan. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/20 (2008): 163-179.
- Candur, Fatih. *Öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Öğretimi, Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Öğretim Sürecindeki Önemi Hakkındaki Düşüncelerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.
- Çakan, Mehtap. "Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlilik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 37/2 (2004): 99-114.
- Çakmak, Alaaddin. *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri ve Öğretmenlerin Bunları Kullanma Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2011.
- Çalışkan, Hüseyin - Uymaz, Mehmet - Tekin, Demet. "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2013): 239-261.
- Çelik, Duran. *Okullarda Ölçme Değerlendirme Nasıl Olmalı?*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2005.
- Çelikkaya, Tekin. *Yapılandırmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi (5. Sınıf Örneği)*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2008.
- Çepni, Salih - Çoruhlu, Tülay Şenel. "Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Hazırlanan Hizmet İçi Eğitim Kursundan Öğretime Yansımalar". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28/2 (2010): 117-128.

- Demir Atalay, Tazegül. "Edebiyat Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Algısı". *International Journal of Language Academy* Volume 5/6 September (2017): 389-400.
- Duban, Nil - Küçükylmaz, E. Aysin. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Uygulama Okullarında Kullanımına İlişkin Görüşleri". *İlköğretim Online* 7/3 (2008): 769-784.
- Gelbal, Selahattin - Kelecioğlu, Hülya. "Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 33 (2007): 135-145.
- Gündoğdu, Yusuf Bahri. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Değerlendirme Yeterlikleri: İstanbul Örneği*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2011.
- Güngör, Ali. *İlköğretim Okulları İkinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2001.
- Kaya Uyanık, Gülden - Çalışkan, Hüseyin, "Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirme". *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ed. Cengiz Dönmez - Kubilay Yazıcı. 303–349. Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- Milli Eğitim Bakanlığı. [MEB]. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi [EARGED]. Öğrenci Başarı Belirleme Sınavı [ÖBBS] Projesi. (Bilgisayar ve İngilizce Okur-yazarlığı). 2004 Uygulama Raporları 2005a.
- Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB]. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi [EARGED]. PISA Projesi 2003 Türkiye Uygulaması Ulusal Raporu, 2005b.
- Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB]. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. (6, 7, 8. Sınıflar). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2005c.
- Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB]. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi [EARGED]. Öğrenci Başarı Belirleme Sınavı [ÖBBS] Projesi. (Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler) 2005 Uygulama Raporları. 2007a.
- Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB]. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi [EARGED]. Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. 2007b.
- Nartgün, Zekeriya. "Öğretmen Adayları İçin Ölçme ve Değerlendirme Genel Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/2 (2008): 85-94.

- Oğuzkan, Ferhan. *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Emel Matbaacılık, 1993.
- Özçelik, Durmuş Ali. *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi, 2010.
- Özdemir, Ertuğrul. "Tarama Yöntemi". *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimlerinde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ed. Mustafa Metin. 77-97. Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- Özdemir, Soner Mehmet. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 54 (2008): 277-306.
- Özenç, Mehmet - Çakır, Mustafa. "Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yeterliklerinin Belirlenmesi". *İlköğretim Online*. 14/3 (2015): 914-933.
- Pektaş, Sami. *Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2010.
- Rençber, İbrahim Halil. *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, 2010.
- Sabancı, Osman - Yazıcı, Kubilay. "Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterlik Algılarının İncelenmesi". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 7/1 (2017): 128-153.
- Shulman, Lee S. *Knowlegde and Teaching: Foundations of The New Reform*. *Harvard Educational Review* 57/1 (1987): 61-77.
- Şahin, Merve - Uysal, İbrahim. "Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi". *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/2 (2013): 190-207.
- Tan, Şeref. *Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 2014.
- Tekin, Halil. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları, 2003.
- Toptaş, Veli. "Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersinde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanımı İle İlgili Algıları". *Eğitim ve Bilim* 36-159 (2011): 205-219.
- Ulu, Anıl. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Derslerinde Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri İle Programın Önerdiği Tekniklerin Karşılaştırılması: Kahramanmaraş Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2011.
- Üztemur, Servet Suna - Metin, Celal. "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Kavram Yanılgıları ve Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi". *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi* 3/2 (2015): 41-67.

- Yaman, Süleyman - Karamustafaoğlu, Sevilay. "Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Alanına Yönelik Yeterlik Algı Düzeylerinin İncelenmesi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 44/2 (2011): 53–72.
- Yapıcı, Mehmet - Demirdelen, Ceren. "İlköğretim 4. Sınıf Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri". *İlköğretim Online* 6/2 (2007): 204-212.
- Yaralı, Dilek. "Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterlik Algılarının İncelenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/1 (2017): 487-504.
- Yaşar, Metin. "Öğretmen Adaylarının "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4/2 (2014): 64-83.
- Yeşilyurt, Etem. "Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Alanına İlişkin Genel Yeterlik Algıları". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/17 (2012): 377-395.
- Yıldız, Mehmet. *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar: Sivas İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2015.
- Yılmaz, Hasan – Sümbül, Ali Murat. *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Mikro Yayınları, 2003.
- Yükseköğretim Kurulu, [YÖK]. Yükseköğretim Kurulu'nun 23.06.2017 Tarih ve 75850160-104.01.07.01-43446 Sayılı Yazısı, YÖK. (2017).
- Yükseköğretim Kurulu, [YÖK]. Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, erişim: 10.08.2018, YÖK.(2018a).
http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/AA_Sunus_+Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf
- Yükseköğretim Kurulu, [YÖK]. Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, erişim: 10.08.2018 YÖK. (2018b).
http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRr/10279/41807946